Llywodraeth Cymru
Welsh Government

John Griffiths AC
Cadeirydd y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau

24 Chwefror 2020

Annwyl John,

Diolch am eich llythyr, dyddiedig 21 Ionawr, yn amgáu copi o adroddiad y Pwyllgor ar Gyllideb Ddrafft 2020-21.

Hoffem ddiolch i aelodau'r Pwyllgor am eu hadroddiad. Mae'r papur sydd ynghlwm yn nodi ein hymateb i wyth argymhelliad yr adroddiad.

Yn gywir,

Julie James AC
Y Gweinidog Tai a
Llywodraeth Leol

Rebecca Evans AC
Y Gweinidog Cyllid
a'r Trefnydd

Jane Hutt AC
Y Dirprwy Weinidog
a'r Prif Chwip

Hannah Blythyn AC
Y Dirprwy Weinidog Tai a
Llywodraeth Leol

Ymateb Llywodraeth Cymru i'r Argymhellion yn Adroddiad y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau: Craffu ar Gyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2020-21

SETLIAD LLYWODRAETH LEOL

CYLLID CYFALAF

Argymhelliad 1. Rydym yn argymell bod Llywodraeth Cymru yn nodi pa gamau y mae'n eu cymryd i sicrhau bod gwybodaeth ar gael yn hawdd i'r cyhoedd am y cymorth sydd ar gael i wneud gwelliannau i'w cartref mewn perthynas â lleihau ôl troed carbon eu cartref

Ymateb: Derbyn

Mae Cynllun Nyth sy'n rhan o Raglen Cartrefi Clyd Llywodraeth Cymru yn darparu cyngor am effeithlonrwydd ynni yn y cartref i bobl o ran gwella effeithlonrwydd thermal ac ynni eu cartrefi. Mae'r gwasanaeth yn rhoi cyngor i gefnogi ein hymdrechion i leihau costau ynni domestig fel rhan o'n camau gweithredu i leihau tlodi tanwydd a lleihau allyriadau carbon o gartrefi yng Nghymru. Bydd Llywodraeth Cymru yn ymgynghori ar gynllun drafft newydd i fynd i'r afael â thlodi tanwydd, a fydd yn amlinellu sut yr ydym yn bwriadu cefnogi pobl i ddod allan o dlodi tanwydd ac wynebu'r argyfwng newid hinsawdd yn y blynyddoedd sydd i ddod.

PWYSAU'R GWEITHLU

Argymhelliad 2. Rydym yn argymell bod Llywodraeth Cymru yn darparu diweddariad inni yn hydref 2020 ar y camau sy'n cael eu cymryd i fynd i'r afael â thâl, telerau ac amodau a statws y rhai sy'n cael eu cyflogi yn y sector gofal cymdeithasol y tu allan i'r GIG.

Ymateb: Derbyn

Bydd Llywodraeth Cymru yn hapus i roi'r wybodaeth ddiweddaraf ar y camau yr ydym yn eu cymryd i fynd i'r afael â thâl, telerau ac amodau a statws y rhai sy'n cael eu cyflogi yn y sector gofal cymdeithasol yn yr hydref.

Mae Llywodraeth Cymru yn ystyried beth yw'r ffordd orau i gryfhau ei hagwedd tuag at dâl ac amodau yn y sector cyhoeddus. Y nod yw bod yn fwy cydlynol a chyson o ran y strategaeth a'r polisi tâl, yn unol â'n nodau strategol ehangach. I gefnogi hyn, rydym wrthi'n ymgynghori ar set o egwyddorion a ddatblygwyd gennym i fod yn sail i ddull newydd o ymdrin â chyflogau yn y sector cyhoeddus, heb amharu ar y trefniadau cydfargeinio presennol rhwng cyflogwyr ac undebau llafur.

DEDDFWRIAETH

Argymhelliad 3. Rydym yn argymell bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau, wrth baratoi Asesiadau Effaith Rheoleiddiol ar gyfer deddfwriaeth arfaethedig, bod gwersi a ddysgwyd drwy waith craffu a gweithredu deddfwriaeth flaenorol yn cael eu hystyried.

Ymateb: Derbyn

Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod bod angen asesu'r costau a'r buddion yn drwyadl er mwyn sicrhau gwaith craffu ariannol effeithiol ar Fil. Mae eglurder o ran costau yn bwysig i Lywodraeth Cymru a'n partneriaid darparu, a dyma pam yr ydym yn ymgynghori ac yn ymgysylltu â rhanddeiliaid i sicrhau mai'r bobl a fydd yn cael eu heffeithio gan ein penderfyniadau sy'n eu llywio.

Mae'r canllawiau Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn y Llawlyfr Deddfwriaeth wedi'u hadolygu ddwywaith yn ystod tymor presennol y Cynulliad i adlewyrchu'r gwersi a ddysgwyd yn ystod proses graffu a datblygu'r ddeddfwriaeth flaenorol. Mae cynnwys dull mwy diffiniedig, fesul cam ar gyfer datblygu'r Asesiadau Effaith Rheoleiddiol yn y canllawiau (un rhan o hyn yw cynnwys Asesiad Effaith Rheoleiddiol drafft fel rhan o'r ymarfer ymgynghori) yn adlewyrchu ein cydnabyddiaeth o bwysigrwydd ymgysylltu â rhanddeiliaid. Mae fersiwn ddiweddaraf y Llawlyfr Deddfwriaeth (a gyhoeddwyd ym mis Mai 2019) hefyd yn adlewyrchu'r argymhellion a wnaed gan y Pwyllgor Cyllid yn dilyn ymchwiliad 2017 (ymchwiliad i'r amcangyfrifon ariannol a ddaw gyda'r ddeddfwriaeth).

Yn ogystal â diweddaru'r canllawiau ffurfiol, mae nifer o ddulliau eraill ar gyfer rhannu gwersi a ddysgwyd wrth ddatblygu Asesiad Effaith Rheoleiddiol ar gyfer un darn o ddeddfwriaeth ar draws y sefydliad, a hynny yn brydlon. Mae'r dulliau hyn yn cynnwys cyfarfodydd rheolaidd o'r Grŵp Traws Gyfarwyddiaeth ar Ddeddfwriaeth a'r hyfforddiant a'r cymorth a roddir gan economegwyr Llywodraeth Cymru i dimau polisi.

TAI AC ADFYWIO

DIGARTREFEDD

Argymhelliad 4. Rydym yn argymell bod Llywodraeth Cymru yn cynyddu dyraniad y cyllid i'r Grant Cymorth Tai a'r llinell gyllideb ar gyfer atal digartrefedd yng nghyllideb 2020-21 i sicrhau y gellir cyflawni uchelgais Llywodraeth Cymru bod digartrefedd yn rhywbeth prin a byr, nad yw'n cael ei ailadrodd.

Ymateb: Derbyn mewn egwyddor

Yn dilyn toriadau olynol i'n cyllideb, rydym wedi diogelu ein cyllidebau cymorth sy'n gysylltiedig â thai cyn belled ag y bo modd yn erbyn effeithiau gwaethaf y cyni.

Rydym yn ymwybodol o alwadau gan y sector am fwy o gyllid ar gyfer y Grant Cymorth Tai ac Atal Digartrefedd. Rydym yn gwbl gefnogol o'r angen i sicrhau bod gwasanaethau sy'n atal pobl rhag colli eu tai a'u galluogi i ffynnu yn eu cartrefi yn cael digon o arian. Mae'r Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd wedi nodi os oes cyllid ychwanegol ar gael i Lywodraeth Cymru y flwyddyn nesaf yn dilyn cyllideb Llywodraeth y DU ym mis Mawrth, ei bod yn gobeithio gallu nodi'r blaenoriaethau hyn yn y drafodaeth ar y Gyllideb derfynol. Bydd ein gwaith i fynd i'r afael â digartrefedd ac atal digartrefedd o bob math yn ystyriaeth bwysig yn y cyd-destun hwnnw.

Argymhelliad 5. Rydym yn argymell bod Llywodraeth Cymru yn darparu ymrwymiad cadarn, os oes gan y Cynllun Gweithredu ar Ddigartrefedd gamau gweithredu y mae angen cyllid ychwanegol arnynt, bod y cyllid hwn yn cael ei ddarparu gan Lywodraeth Cymru.

Ymateb: Gwrthod

Nid yw gwaith y Grŵp Gweithredu ar Ddigartrefedd wedi'i gwblhau eto, ac felly nid yw'n bosibl gwneud ymrwymiadau cyllid nad ydynt yn fesuradwy. Comisiynodd Llywodraeth Cymru'r Grŵp Gweithredu ar Ddigartrefedd i'n helpu i gyflawni'r nod o roi terfyn ar ddigartrefedd, ac rydym wedi ymrwymo'n llawn i wneud hyn. Bydd adroddiadau'r Grŵp Gweithredu ar Ddigartrefedd yn hysbysu ein cynllun gweithredu cyntaf o dan ein Strategaeth ar gyfer Atal a Rhoi Diwedd ar Ddigartrefedd a byddwn yn ystyried yn ofalus pa adnoddau sydd eu hangen i roi'r Cynllun Gweithredu ar waith yn llawn.

Argymhelliad 6. Rydym yn argymell bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod y canlyniadau gwariant sy'n ymwneud â digartrefedd ymhlith pobl ifanc yn cael ei fonitro'n effeithiol er mwyn sicrhau y caiff y gwasanaethau hyn eu darparu'n effeithiol, ac yn arbennig y gwasanaethau hynny sy'n cefnogi pobl ifanc wrth iddynt symud i wasanaethau cymorth i oedolion.

Ymateb: Derbyn

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i atal pob math o ddigartrefedd, gan gynnwys digartrefedd ymhlith pobl ifanc. Fel y nodwyd yn y Strategaeth ar gyfer Atal a Rhoi Diwedd ar Ddigartrefedd, mae ymyrryd yn gynnar ac atal yn hanfodol i gyflawni'r nod o roi diwedd ar ddigartrefedd a digartrefedd ymhlith pobl ifanc. Mae gan y gwasanaethau addysg, ieuenctid a gwasanaethau cymdeithasol rôl yn hynny o beth hefyd. Buddsoddodd Llywodraeth Cymru £10m ychwanegol mewn atal digartrefedd ymhlith ieuenctid yn 2019-20. Mae hyn wedi galluogi datblygu prosiectau newydd, yn ogystal â gwella gweithgareddau a gwasanaethau presennol. Fel rhan o'n harian grant, mae angen i'r holl brosiectau ddarparu data canlyniadau i sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu darparu yn effeithiol.

Yn 2019-20 gwnaethom sefydlu cronfa arloesi gwerth £4.8m, sy'n cefnogi 26 o brosiectau i ddarparu tai newydd ac arloesol a dulliau cymorth i bobl ifanc agored i niwed rhwng 16 a 25 oed, sydd mewn perygl o ddod yn ddigartref neu sy'n ddigartref ar hyn o bryd. Oherwydd bod y rhain yn brosiectau newydd, rydym yn cydnabod bod angen gwerthuso eu heffaith a sicrhau eu bod yn effeithiol o ran cefnogi pobl ifanc i osgoi a dianc oddi wrth ddigartrefedd. Bydd gwerthusiad annibynnol o'r prosiectau hyn yn dechrau ym mis Mawrth 2020.

I gydnabod pwysigrwydd adnabod problemau yn gynnar a rhoi cymorth, mewn cynllun ar y cyd rhwng Tai ac Addysg, gwnaethom fuddsoddi £3.7m ychwanegol yn y Grant Cymorth i Ieuenctid. Mae'r cyllid hwn yn cael ei ddefnyddio i gryfhau'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid, a ddefnyddir ar hyn o bryd i adnabod pobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NEET), i adnabod y rhai hynny sydd mewn perygl o ddod yn ddigartref hefyd a sefydlu'r cymorth angenrheidiol. Bydd gwerthusiad annibynnol o'r gwaith hwn yn dechrau yn 2020-21 i gefnogi datblygu a gwella'r fframwaith ymhellach.

Yn ddiweddar, lansiodd Llywodraeth Cymru ymgyrch gyfathrebu ar y cyd gyda Shelter Cymru i godi ymwybyddiaeth o ddigartrefedd cudd a'r cymorth sydd ar gael - i bobl ifanc ac i weithwyr proffesiynol. Bydd yr ymgyrch yn cael ei gwerthuso yn unol â Fframwaith Gwerthuso Gwasanaeth Cyfathrebu'r Llywodraeth. Bydd sawl mesur yn cael eu defnyddio i asesu'r ymateb i'r ymgyrch gan gynnwys ymweliadau â gwefan Shelter Cymru; ymholiadau i wasanaethau cynghori Shelter Cymru; ac ymwybyddiaeth y cyhoedd o'r ymgyrch a’u dealltwriaeth o ddigartrefedd cudd.

LLEIHAU COSTAU

Argymhelliad 7. Rydym yn argymell bod Llywodraeth Cymru yn rhoi dadansoddiad inni o nifer y ceisiadau i’r Gronfa Cymorth Dewisol a ddaeth i law; a gafodd eu derbyn, ac a gafodd eu gwrthod yn 2019-20, gan gynnwys y rhesymau y gwrthodwyd ceisiadau.

Ymateb: Derbyn

O fis Ebrill 2019 i fis Rhagfyr 2019, mae'r Gronfa Cymorth Dewisol wedi rhoi £9.04m mewn cymorth grantiau a daeth 119,188 o geisiadau i law yn ystod y cyfnod hwn. Gellir dadansoddi'r rhain fel a ganlyn:

- gwnaethpwyd 53,268 o ddyfarniadau
- gwrthodwyd 61,136 o geisiadau
- 4,784 o geisiadau wedi'u tynnu yn ôl, yn yr arfaeth (angen rhagor o wybodaeth), neu'n cael eu prosesu ar ddiwedd y mis

Mae'n rhaid i bob cais gyrraedd meini prawf cymhwysedd y Gronfa Cymorth Dewisol cyn y gellir dyfarnu. Y prif resymau dros wrthod ceisiadau yw:

Rheswm dros wrthod y cais	Cyfanswm

	(Ebrill i Rhagfyr)
Ddim yn bodloni amod cymwys IAP	8,926
Cais anghyflawn	17,849
Wedi cyrraedd yr uchafswm dyfarniadau	8,242
Wedi methu'r gwiriadau	6,597
Arall *	19,522
Cyfanswm	**61,136**

* Bydd ceisiadau'n cael eu gwrthod am amryw o resymau, gan gynnwys ceisiadau ailadroddus o fewn 28 diwrnod, gwneud cais am eitemau/rhesymau annilys a gwneud cais am gymorth gyda chostau parhaus sydd y tu hwnt i feini prawf y Gronfa Cymorth Dewisol.

Argymhelliad 8. Rydym yn argymell bod Llywodraeth Cymru yn darparu manylion am yr holl brosiectau Cymunedau yn Gyntaf sy'n derbyn cyllid etifeddiaeth a pha waith sy'n cael ei wneud i'w cefnogi i ddod yn hunangynhaliol.

Ymateb: Gwrthod

Daeth y rhaglen Cymunedau yn Gyntaf i ben ym mis Mawrth 2018. Crëwyd Cronfa Waddol, a ddyfarnwyd i'r 19 o awdurdodau lleol a oedd yn gymwys am gyllid Cymunedau yn Gyntaf. Roedd y Gronfa Waddol yn gallu cael ei defnyddio i gefnogi unrhyw brosiectau yr oedd yr Awdurdodau Lleol yn dymuno iddynt barhau. O fis Ebrill 2019, daeth y Gronfa Waddol yn rhan o'r Grant Plant a Chymunedau, sy'n rhoi hyblygrwydd i awdurdodau lleol o ran sut y maent yn gwario arian yn y 7 rhaglen sy'n rhan o'r grant. Nid oes rhaid iddynt wario'r arian hwn yn benodol ar brosiectau gwaddol, ac nid oes rhaid iddynt roi gwybod a oedd prosiect yn brosiect Cymunedau yn Gyntaf yn flaenorol.

Ers cyflwyno'r Grant Plant a Chymunedau ym mhob awdurdod lleol y llynedd, gall rhai prosiectau a ariennir gan y Gronfa Waddol fod yn barhad o brosiectau a oedd yn bodoli o dan y rhaglen Cymunedau yn Gyntaf. Ond mae nifer ohonynt yn newydd neu wedi'u hailstrwythuro i barhau i ymateb i anghenion newidiol – yn unol â phenderfyniad pob awdurdod lleol.